

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Цокур Ольги Степанівни

на дисертацію **Лободи Ольги Євгеніївни**

**«Розвиток інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів
у процесі професійної підготовки»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковою тематикою. Стрімкий розвиток інноваційного суспільства, а також загальноєвропейського й світового освітньо-наукового простору, значно актуалізували потребу нарощування інтелектуального, дослідницького, творчого, культурного й морально-духовного потенціалу української держави в усіх сферах життя. Цьому в більшій мірі мають сприяти модернізаційні зміни в системі вищої освіти, зокрема, спрямовані на оновлення стратегій, змісту й технологій професійної підготовки фахівців мистецької галузі, на які сконцентровано увагу в державних документах: Законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Указі Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), Розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки» (2022).

З огляду на це, вибір теми дисертаційного дослідження Лободи Ольги Євгеніївни, спрямованого на виявлення й обґрунтування педагогічних закономірностей процесу розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів, заслуговує на увагу!

Аналіз тесту дисертації, а також 16 праць здобувачки, опублікованих за її темою, засвідчує, що основні концептуально-теоретичні та науково-методичні положення дослідження викладено здобувачкою змістовно й послідовно, з дотриманням чинних вимог щодо їх обґрунтування. Коректно визначено об'єкт і предмет дослідження, логічно узгоджено його мету і завдання, для доведення правомірності висунутої

гіпотези застосовано надійні методологічні настанови та адекватні емпіричні (тестування, анкетування, інтерв'ювання, діагностична бесіда, спостереження, експертна оцінка, педагогічний (констатувальний та формувальний) експеримент) й статистичні (розрахунок критерію χ^2) методи дослідження, що у своїй сукупності дозволило автору системно дослідити визначену проблему.

Як позитив, дисертаційне дослідження Лободи Ольги Євгеніївни має тісний зв'язок з державними та галузевими науковими програмами, зокрема воно виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти (нині кафедра педагогіки та спеціальної освіти) Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка «Соціально-професійне становлення особистості» (державний реєстраційний номер 0116U003481).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень і висновків. Ознайомлення з текстом дисертації Лободи Ольги Євгеніївни дає всі підстави розглядати її як самостійне, цілісне й завершене дослідження, що на основі досить ретельного опрацювання актуальних наукових, психолого-педагогічних та методичних джерел дозволило чітко обґрунтувати авторську дослідницьку позицію щодо розуміння сутності й специфіки феноменів «інтелектуально-творчі здібності» та «розвиток інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів», а також бачення перспективних шляхів і засобів вдосконалення означеного процесу упродовж їхньої професійної підготовки.

В означеному контексті заслуговує на схвалення те, що при викладі матеріалів першого розділу дисертації – «Теоретичні засади дослідження проблеми розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів», які відображують результати і способи вирішення здобувачкою першого завдання дослідження, Ольга Євгеніївна досить прискіпливо проаналізувавши 146 джерел, сформулювала авторські визначення феноменів:

– «розвиток інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів» як процес та результат «усвідомленого фахового становлення майбутніх фахівців мистецької галузі..., що забезпечує самостійне, оригінальне, нестандартне розв'язання професійно-педагогічних завдань майбутніми педагогами-музикантами» (див. стор. 2)

шляхом оволодіння ними «різними видами інтелектуальної та творчої діяльності», вияву «самостійності у розв'язанні творчих завдань у процесі роботи над музичним твором, доборі акомпанементу, музичної імпровізації, здатності до пошуку оригінальних рішень під час науково-дослідницької діяльності при виборі та впровадженні музично-комп'ютерних, інтелектуально-творчих проектних технологій та інноваційних методів навчання» (див. стор. 2-3);

– «інтелектуально-творчі здібності» як інтегральне новоутворення особистості майбутнього педагога-музиканта, становлення структури якого в єдності «мотиваційно-цільового, аналітично-когнітивного, змістово-процесуального та особистісно-творчого компонентів» відбувається на основі властивих йому «індивідуально-психофізіологічних особливостей» в процесі «творчої діяльності» (див. стор. 63-64).

Натомість, з огляду на необхідність дотримання у першому параграфі дисертації системної логіки дослідницького пошуку: здібності – інтелектуальні здібності – творчі здібності – інтелектуально-творчі здібності майбутнього педагога-музиканта:

– не завадило б конкретизувати перелік (структуру) інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів у вигляді наочної схеми або таблиці відповідно до тих специфічних завдань професійної діяльності, які потребують їх реалізації;

– доцільніше було б завершити перший розділ дисертації параграфом 2.4. Критерії, показники та рівні розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів у процесі професійної підготовки, перемістивши його з другого розділу у перший розділ.

Слід зазначити, що при викладі матеріалів другого розділу дисертації – «Педагогічні умови розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів у процесі професійної підготовки», які відображують результати і способи вирішення другого й третього завдань дослідження, імпонує те, що Лобода Ольга Євгеніївна яскраво продемонструвала свою ґрунтовну обізнаність та належний рівень фахової компетентності (психолого-педагогічної, науково-методичної, музично-педагогічної та ін.) в питаннях, які стосуються сутності, традиційних та інноваційних

форм і методів організації мистецької освіти майбутніх педагогів-музикантів, шляхів і засобів її подальшої модернізації, способів створення евристичного, креативного й цифрового освітньо-дослідницького середовища закладу вищої освіти.

Особливо слід вітати те, що у процесі обґрунтування педагогічних умов розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів у процесі професійної підготовки (чому присвячені параграфи 2.1, 2.2, 2.3), здобувачка, враховуючи напрацювання визнаних українських вчених (О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, В. Черкасов та ін.), вбачає їх практичну реалізацію через створення розвивального інтелектуально-творчого освітнього середовища; використання музично-комп'ютерних, інтелектуально-творчих проектних технологій та інноваційних методів навчання; організацію самостійної роботи майбутнього педагога-музиканта (див. стор. 141). При цьому, музично-комп'ютерні технології навчання тлумачаться «як сукупність методів, засобів, прийомів, можливостей комп'ютерного забезпечення освітнього процесу, а також ресурсів мережі Internet, що використовуються для відбору, опрацювання, зберігання, передавання й використання музичних даних та музичних матеріалів, необхідних для розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів» (див. стор. 142), а серед інноваційних методів навчання віддається перевага «вербалізації художніх образів музичних творів, ілюстрації творів музичного мистецтва, інтерпретаційному опрацюванню музичних творів, імпровізації, співпереживанню, емоційному впливу творів музичного мистецтва на особистість» (див. стор. 142).

Особливий інтерес викликають матеріали дисертації Лободи Ольги Євгеніївни, викладені у третьому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів», спрямованого на вирішення останнього завдання дослідження. В означеному контексті заслуговує схвалення високий рівень вияву дослідницької компетентності авторки дисертації, зокрема її спроможність щодо використання різноманітних діагностичних методик, означених у табл. 3.1.1, та прискіпливість під час статичної обробки, графічного представлення та інтерпретації результатів,

здобутих упродовж проведення констатувального й прикінцевого етапів дослідно-експериментальної роботи.

Ефективними видаються запропоновані здобувачкою способи організації навчально-пізнавальної та самостійно-дослідницької діяльності студентів експериментальних груп в рамках проведення формувального експерименту, зокрема, під час викладання спецкурсу «Розвиток інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів у процесі професійної підготовки», що висвітлено у параграфі 3.2. Серед них найбільш цікавими вбачаються способи залучення майбутніх педагогів-музикантів до реалізації проєктів (пошуково-дослідницьких, художньо-творчих, медіаосвітніх) та способи використання музично-комп'ютерних технологій, зокрема у вигляді застосування MIDI-нотації як сучасного засобу шифрування та запису музичного матеріалу відповідно із специфікою музичного комп'ютерного програмного забезпечення: Musette, Canorys, Musescore.

Але, параграф 3.2 був би змістовнішим, якщо б здобувачка навела приклади з реалізації найбільш креативних пошуково-дослідницьких та медіаосвітніх проєктів, до виконання яких долучалися майбутні педагоги-музиканти, а також висвітлила б способи виконання ними інтелектуально-творчих завдань професійної діяльності під час проходження педагогічної практики.

Натомість висловлені зауваження та побажання суттєво не знижують теоретичної значущості й практичної цінності дисертаційного дослідження Лободи Ольги Євгеніївни, яке містить різноплановий і новий науково-педагогічний матеріал. Отже, основні наукові положення та висновки дисертаційного дослідження слід вважати науково виваженими, теоретично обґрунтованими та достовірними, оскільки його мету досягнуто, провідні завдання конструктивно вирішено, гіпотезу підтверджено.

Наукова новизна, теоретична і практична значущість дисертації. На основі аналізу значного масиву різнопланових наукових, психолого-педагогічних, музично-педагогічних та методичних праць зарубіжних та вітчизняних дослідників Лободою Ольгою Євгеніївною *вперше*: теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів (створення розвивального інтелектуально-

творчого освітнього середовища; використання музично-комп'ютерних й інтелектуально-творчих проєктних технологій та інноваційних методів навчання; організація самостійної роботи майбутнього педагога-музиканта); уточнено сутність і структуру, виокремлено критерії та показники, схарактеризовано рівні розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів.

Дослідження Лободи Ольги Євгеніївни має практичне значення, яке слід убачати в тому, що систематизовані та узагальнені положення, відображені в спецкурсі «Розвиток інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів у процесі професійної підготовки», можуть бути використані під час підготовки фахівців за спеціальністю 014 Середня освіта («Музичне мистецтво»), у процесі викладання навчальних дисциплін «Основний музичний інструмент», «Сучасні музично-педагогічні технології в закладах освіти», «Методика музичного виховання», «Сучасні технології викладання музичного мистецтва», «Світова художня культура з методикою викладання».

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Апробація результатів дослідження на 12 міжнародних та 1 усеукраїнській науково-практичних конференціях, їх запровадження в практику діяльності трьох закладів вищої освіти переконує, що матеріали дисертації Лободи Ольги Євгеніївни мають теоретичну значущість та практичну цінність. Основні положення дисертації відображено у 16 публікаціях автора, з них 15 – одноосібних, з-поміж яких: 9 статей – у наукових фахових виданнях України; 1 стаття – в іншому науковому виданні України; 3 статті – у зарубіжних наукових виданнях; 3 статті – у матеріалах науково-практичних конференцій; 1 стаття включена до наукометричної бази Web of Science (у співавторстві).

Аналізуючи повноту викладення результатів дослідження в опублікованих працях Лободи Ольги Євгеніївни констатуємо:

– кількість публікацій здобувачки за темою дисертації у наукових фахових виданнях України та у зарубіжних періодичних виданнях відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» від 17.10.2012 р. №1112;

– у висновках до кожного розділу роботи наведений перелік праць дисертантки, які відображають основний зміст розділу.

Таким чином, представлення результатів наукової роботи Лободи Ольги Євгеніївни, кількість та обсяг публікацій, їх повнота щодо розкриття змісту дисертації відповідає вимогам щодо дисертаційних праць, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Загальні висновки і оцінка дисертації. Дисертаційне дослідження «Розвиток інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів у процесі професійної підготовки» вважаємо актуальним, самостійним та завершеним науково-педагогічним дослідженням, що має наукову новизну, теоретичну значущість й практичну цінність. Дисертація відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. №44, а її автор – **Лобода Ольга Євгеніївна** – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

**Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри педагогіки
Одеського національного університету
імені І.І.Мечникова**

О.С. Цокур

Підпис громад.	<i>О.С. Цокур</i>
посада	<i>зав. кафедр</i>
ЗАВІРЯЮ:	
Проректор ОНУ імені І. І. Мечникова	
<i>[Signature]</i> Запорожченко О. В.	